

Oddlužení

To, že věřitel nepřihlásí pohledávku do insolvenčního řízení v určené propadné lhůtě, má pro něj nepříznivý důsledek spočívající v tom, že ji v průběhu insolvenčního řízení nebude moci uspokojit z dlužníkovy majetku (jeho majetkové podstaty) a že při sanačním způsobu řešení dlužníkovy úpadku oddlužením bude případně nucen strpět, že účinky dlužníku přiznaného osvobození od placení zbytku dluhů se budou vztahovat i na tuto jeho pohledávku (srov. § 414 odst. 2 insolvenčního zákona). Na tom, že neuvedení takové (dlužníku známé) pohledávky v seznamu závazků dokládá lehkomyšlný nebo nedbalý přístup dlužníka k plnění povinností v insolvenčním řízení a že může případně jít o skutečnost, na jejímž základě lze (ve spojení s dalšími okolnostmi) „důvodně předpokládat“, že oddlužením je sledován nepoctivý „záměr“, však toto věřitelovo opomenutí nic nemění.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky č.j. 29 NSČR 41/2017-B-92, ze dne 31.1.2019)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v insolvenční věci dlužníků V. P., narozeného XY, bytem XY, a I. P., narozené XY, bytem XY, vedené u Krajského soudu v Praze pod sp. zn. KSPH 61 INS XY, o přeměně oddlužení v konkurs, o dovolání dlužníků zastoupených Mgr. M.K., advokátkou, se sídlem v P., proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 3. října 2016, č. j. KSPH 61 INS XY, 4 VSPH XY, tak, že dovolání se zamítá.

Z odůvodnění:

[1] Usnesením ze dne 26. února 2016, č. j. KSPH 61 INS XY, Krajský soud v Praze (dále jen „insolvenční soud“):

1/ Zrušil oddlužení dlužníků V. a I. P. (bod I. výroku).

2/ Prohlásil konkurs na majetek dlužníků (bod II. výroku), s tím, že bude projednáván jako nepatrný (bod III. výroku).

3/ Určil, že účinky prohlášení konkursu nastávají okamžikem zveřejnění usnesení v insolvenčním rejstříku (bod IV. výroku).

[2] Insolvenční soud - vycházející z ustanovení § 104 a § 418 zákona č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona) - dospěl k následujícím závěrům:

[3] Dlužníci porušili povinnost uvést v seznamu závazků a seznamu majetku všechny své závazky a majetek (§ 104 odst. 1 až 3 insolvenčního zákona).

[4] Odpovědnosti uvést pravdivé, úplné údaje se dlužníci nemohou zbavit poukazem na to, že seznam špatně zpracoval ten, kdo jim návrh vypracovával. Osoba, která zpracovává insolvenční návrh pro dlužníka, není ve vztahu k insolvenčnímu řízení nijak odpovědná za jeho obsah; takovou osobou je dlužník, který povinné seznamy podepisuje a svým podpisem také potvrzuje jejich správnost.

[5] Povinnost uvést všechny závazky musí dlužníci splnit v seznamu závazků, který předkládají soudu spolu s insolvenčním návrhem. Jestliže insolvenční správce (nepovinně) požaduje od dlužníků zaslání listiny, kterou označí jako seznam závazků, pak nejde o relevantní seznam, nýbrž jen o listinu pro interní potřebu insolvenčního správce. Proto nemá právní význam, že závazek vůči B. B. (dále jen „B. B.“) uvedli dlužníci v listině, kterou předložili insolvenčnímu správci.

[6] Dalším velmi podstatným porušením povinností je, že dlužníci předložili insolvenčnímu soudu neúplný seznam majetku neobsahoval údaj, že dlužník vlastní obchodní podíl ve společnosti P. (dále jen „společnost P“). Přitom povinnost uvést v seznamu majetku vlastnictví obchodního podílu je dána bez ohledu na to, zda společnost vykazuje zisk. V dané věci bylo navíc prokázáno, že společnost P je právně živá, obchodně aktivní, vyvíjí obchodní činnost, má nejméně nehmotný majetek (internetové domény) a vykazuje zisk (lhostejno, jak vysoký). Seznam majetku též neobsahoval údaj o vlastnictví internetové domény (dlužníkem).

[7] Porušení povinností vyplývajících z § 104 odst. 1 až 3 insolvenčního zákona je závažné, neboť jde o porušení více povinností (vady dvou ze tří povinných seznamů), co do svého obsahu nikoliv bagatelní (absence údaje o obchodním podílu je zásadním porušením). Insolvenční soud (proto) učinil závěr, že dlužníci sledovali podáním insolvenčního návrhu nepoctivý záměr, což vyvozuje z toho, že své povinnosti při podání insolvenčního návrhu porušili tak zásadním způsobem. Dlužníci chtěli zejména nepoctivě dosáhnout toho, že nebude postihnut obchodní podíl dlužníka ve společnosti P.

[8] Dlužníci tak pro účely oddlužení zatajili i příjem dlužníka, který vykazuje (fakticky) jeho společnost P. Přitom se lze domnívat, že celé podnikání společnosti P je vedeno tak, že se obchází zákon (zřejmě zákon o dani z příjmu), neboť dle tvrzení dlužníka je objednatel na fakturách společnost P, uvedený účet, na který jdou peníze od zákazníka, však patří synovi dlužníka, který jezdí jako řidič, a který pak zaplatí společnosti P jen „provizi“, která je (dle dlužníka) ziskem společnosti P.

[9] Dále chtěli dlužníci nepoctivě dosáhnout toho, že budou „propuštěni do oddlužení“. Kdyby v insolvenčním návrhu a v seznamu závazků uvedli i závazek vůči věřiteli TOP CONFIDENCE, s. r. o. (dále jen „věřitel T“), nebo jeho právnímu předchůdci B. B., pak by předpokladu oddlužení (splnění nejméně 30 % nezajištěných závazků) nedosáhli (v době rozhodování o schválení oddlužení byl dle příjmů dlužníků předpoklad uspokojení 32,53 %, čehož by nedosáhli, kdyby se přihlásil i nezajištěný věřitel T s pohledávkou 1.500.000 Kč).

[10] Dlužníci tedy tak podstatným způsobem a více skutky porušili povinnosti stanovené jim insolvenčním zákonem, že soudu „nezbylo“, než vyslovit závěr o nepoctivém záměru a oddlužení zrušit podle § 418 odst. 3 insolvenčního zákona. Současně insolvenční soud rozhodl o řešení úpadku konkursem, který je podle § 314 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona konkursem nepatrným.

[11] Institut oddlužení představuje pro dlužníka dobrodiní, kdy za splnění určitých podmínek mu bude prominuta část jeho závazků (§ 414 insolvenčního zákona). Proto lze od dlužníka vyžadovat, aby k tomuto cíli vyvinul maximální možné úsilí, aby v insolvenčním řízení uváděl pravdivé a úplné rozhodné údaje, a aby plnil své zákonné povinnosti. To dlužníci v insolvenčním řízení nečinili; bylo by tedy zásadně nespravedlivé a v rozporu se zákonem, aby při takovém postoji bylo dlužníkům přiznáno dobrodiní obmyšlené institutem oddlužení.

[12] K odvolání dlužníků Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 3. října 2016, č. j. KSPH 61 INS XY, 4 VSPH XY, potvrdil usnesení insolvenčního soudu v bodech I. a II. výroku.

[13] Odvolací soud – vycházející z ustanovení § 418 insolvenčního zákona – dospěl po přezkoumání napadeného usnesení k následujícím závěrům:

[14] V řízení vyšlo najevo, že dlužníci neuvedli v insolvenčním návrhu závazek z titulu půjčky vůči věřiteli B. B. (respektive věřiteli T) ve výši 1.500.000 Kč, tedy závazek v nikoliv zanedbatelné výši, jenž by měl podstatný vliv na rozhodnutí insolvenčního soudu o řešení úpadku oddlužením. Existence této pohledávky je nepochybná (dlužník ji uznal) a pro účely posouzení poctivosti jednání dlužníků při podání insolvenčního návrhu je zcela bez významu, že se tento věřitel nepřihlásil do

insolvenčního řízení. Kdyby totiž dlužníci uvedli pohledávku v insolvenčním návrhu, nesplnili by podmínky pro požadované oddlužení. Tento závěr podporuje i zjištění, že míra uspokojení nezajištěných věřitelů se v průběhu plnění splátkového kalendáře dlužníky snížila natolik, že dle poslední zprávy insolvenčního správce o průběhu oddlužení ze dne 4. července 2016 (B-67) činí jen 29,93 % celkové výše pohledávek nezajištěných přihlášených věřitelů a je zřejmé, že počáteční předpoklad naplnění očekávané míry uspokojení nezajištěných věřitelů (slibovaný dlužníky i v podaném odvolání) není naplňován (nepočítaje závazek vůči nepřihlášenému věřiteli T ve výši 1.500.000 Kč); naopak se snížil pod zákonem předpokládanou 30% hranici, jež byla předpokladem pro schválení oddlužení. Přitom neplnění míry uspokojení přihlášených nezajištěných věřitelů by mohlo být již samo o sobě důvodem pro zrušení schváleného oddlužení.

[15] Závěr insolvenčního soudu, že jsou dány důvody pro zrušení oddlužení podle § 418 odst. 3 insolvenčního zákona, je tedy správný; v řízení totiž vyšly najevo takové skutečnosti, jež nasvědčují závěru, že navrhovaným oddlužením byl dlužníky sledován nepoctivý záměr nejen z důvodů uvedených výše, ale i na základě zjištění soudu, že dlužníci neuvedli v insolvenčním návrhu celkový přehled o své majetkové situaci (míně např. majetek v podobě obchodního podílu ve společnosti P).

[16] Proti usnesení odvolacího soudu podali dlužníci dovolání, jehož přípustnost vymezují ve smyslu ustanovení § 237 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, konkrétně od rozhodnutí Nejvyššího soudu „sp. zn.“ (správně sen. zn.) 29 NSČR 32/2011 [jde o usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. března 2012, uveřejněné pod číslem 112/2012 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 112/2012“)]. Dovolatelé namítají, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a požadují, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil.

[17] V mezích uplatněného dovolacího důvodu dovolatelé akcentují, že stěžejní zásadou soukromého práva je zásada poctivosti vymezená v ustanovení § 6 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku (dále též jen „o. z.“), kterou právní věda charakterizuje jako určitý standard chování v právních vztazích, vyžadující čestnost, otevřenost a povinnost brát ohledy na zájmy druhé strany Lavický, P.: Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář. 1. vydání. Praha, C. H. Beck, 2014 (dále jen „Komentář 1“), str. 73. Ustanovení § 6 odst. 1 o. z. je určitou generální klauzulí základního principu poctivosti, která je dále rozvedena v ustanovení § 6 odst. 2 o. z. jako vyjádření zásady „nemo turpitudinem suam allegare potest“, jakož i na jiných místech občanského zákoníku. Občanský zákoník tuto zásadu v souladu s ustálenými závěry Ústavního soudu Např. „III. ÚS 2010/08 ze dne 27. listopadu 2008“ (správně jde o usnesení Ústavního soudu ze dne 27. listopadu 2008, sp. zn. III. ÚS 2010/08, které je – stejně jako další rozhodnutí Ústavního soudu zmíněná níže – dostupné na webových stránkách Ústavního soudu dále rozvádí tak, že nikdo nesmí těžit ze svého nepoctivého jednání. Tato generální klauzule zakotvuje obecnou povinnost poctivosti v soukromoprávních vztazích, ve kterých není akceptovatelné, aby se někdo dovolával vlastního nepoctivého jednání.

[18] „Nálezem sp. zn. 78/06“ (správně jde o nález pléna Ústavního soudu ze dne 16. října 2007, sp. zn. Pl. ÚS 78/06, uveřejněný pod číslem 307/2007 Sb.) Ústavní soud dovodil, že zásady (principy) soukromého práva jsou součástí právního řádu a přestože se na ně zákon výslovně neodvolává, neznamená to, že neplatí, neboť vyplývají již z norem ústavního pořádku, zejména z Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“). Princip poctivosti je tedy nutno chápat jako základní zásadu soukromého práva, která prostupuje nejen celým soukromým právem, ale i právním řádem jako takovým (Komentář 1, str. 75) nejen jeho funkcí, ale i systematickým zařazením v části první hlavy I občanského zákoníku (což v souladu s ustanovením § 3030 o. z. znamená, že toto ustanovení a jeho použití má retroaktivní účinek).

[19] V zásadě není sporu o tom, že i insolvenční právo podléhá obecné soukromoprávní regulaci [srov. Nález Ústavního soudu ze dne 13. října 2016, sp. zn. III. ÚS 1589/15 (jde o nález uveřejněný pod číslem 192/2016 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu)]. Insolvenční právo v rámci insolvenčního zákona uchopilo obecnou soukromoprávní zásadu poctivosti tak, že zakotvuje institut tzv. nepoctivého záměru. V tomto případě tak obecná zásada poctivosti plní úlohu určité generální skutkové podstaty a institut nepoctivého záměru skutkovou podstatu speciální. Ustanovení § 6 odst. 1 o. z. je tedy nutno chápat jako určitou generální, přímo aplikovatelnou normu, která není jen proklamací bez praktického aplikačního významu, a použije se vždy jako východisko pro výklad některých speciálních skutkových podstat Melzer, F., Tégl, P. a kol. Občanský zákoník - velký komentář. Svazek I. § 1 - 117. Praha: Leges, 2013 (dále jen „Komentář 2“), str. 112, jako například nepoctivého záměru v oddlužení.

[20] Pojem poctivosti, objektivní dobré víry nebo dobré víry jako mravní kategorie, je zásadně objektivní kategorií. Z hlediska principu právní jistoty a předvídatelnosti práva musí být požadavek poctivosti maximálně objektivizován, přestože má být také vždy aplikován se zřetelem ke konkrétnímu případu (Komentář 1, str. 78), aby se předešlo striktnímu formalistickému uchopení této zásady v aplikační praxi. Tato obava je dána povahou pojmu poctivosti, neboť jde o právní normu s neurčitou hypotézou, u které je na uvážení soudu, aby onu hypotézu sám stanovil (Komentář 2, str. 135).

[21] Institut nepoctivého záměru dlužníka v oddlužení není v současné právní úpravě nijak definován (právní úprava účinná do 31. prosince 2013 jej demonstrativně vymezovala v ustanovení § 395 odst. 3 insolvenčního zákona). Právní úprava insolvenčního práva tedy uchopila tuto zásadu tak, že institut nepoctivého záměru dlužníka je více subjektivizován. To je podpořeno i názory insolvenčních soudů při hodnocení jednání dlužníků žádajících o povolení oddlužení; porušení povinností dlužníka, musí být nikoli bagatelní, což ovšem neplatí, šlo-li o porušení úmyslné (usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 26. února 2016, č. j. KSPH 61 INS XY).

[22] Insolvenční soudy jsou tedy ochotny tolerovat porušení určitých objektivních povinností insolvenčního dlužníka, nebylo-li toto jednání vedeno „subjektivním jednáním dlužníka“. V R 112/2012 Nejvyšší soud mimo jiné konstatoval, že: „nalézt hranici, po jejímž překročení lze z událostí předcházejících zahájení insolvenčního řízení dovodit, že dlužník sleduje podáním návrhu na oddlužení nepoctivý záměr, může být v některých situacích obtížné“. K tomu však dále zdůraznil, že je podstatné, zda v době rozhodování insolvenčního soudu o schválení oddlužení je důvod usuzovat, že dlužník se snaží své jinak objektivně nepoctivé jednání napravit.

[23] Insolvenční soud dovodil, že dlužníci svým jednáním sledovali nepoctivý záměr, jelikož při podání insolvenčního návrhu porušili svou povinnost zásadním způsobem, když neuvedli v seznamu závazků, který byl přílohou insolvenčního návrhu, závazek věřitele T (případně jeho právního předchůdce B. B.), dodávaje, že institut oddlužení je „dobrodiním“ soudu, že se k tomuto institutu nechovali s náležitou úctou, a proto by bylo zásadně nespravedlivé, aby dlužníkům „bylo přiznáno dobrodiní obmyšlené institutem oddlužení.“ K tomu dovolatelé především kategoricky namítají, že institut oddlužení není „dobrodiním“ soudu. Jde o sanační typ řešení úpadku, jehož prostřednictvím je věřitelům zajištěno dosažení určitého minima jejich pohledávek. Je výrazem určitého kompromisu, mezi proaktivním řešením dluhů insolvenčního dlužníka na straně jedné a určité dobytosti pohledávek na straně druhé (k tomu srov. Hásová, J., Moravec, T. Insolvenční řízení. Praha: C. H. Beck, 2013, Kotoučová, J. a kol.: Insolvenční zákon. 2. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, str. 1420 - 1424).

[24] K tomu, že v „prvotním seznamu závazků“ nebyla uvedena pohledávka věřitele T (B. B.) dovolatelé poukazují na vyjádření insolvenčního správce že mu není známo, že tato pohledávka

nebyla uvedena v prvotním seznamu závazků, když jemu je známa (dlužníci mu sdělili, že pohledávky existuje) a věřitel T pohledávku nepřihlásil. Dovolatelé připouštějí, že v insolvenčním návrhu zveřejněném v insolvenčním rejstříku dne 11. února 2014, není pohledávka zmíněna, poukazují však na to, že insolvenčnímu správci je známa od samého počátku (B-55), což insolvenční soud uznal.

[25] Při jednání před insolvenčním soudem dlužníci uvedli, že insolvenční návrh zpracovávala jiná osoba, takže zřejmě z důvodu nepozornosti došlo k vynechání pohledávky ze seznamu závazků. Není tedy pravdou, že pohledávku záměrně zatajili, neboť by tak jistě učinili před insolvenčním správcem, který si této nepozornosti rovněž nevšiml. Materiálně (svou podstatou) tedy nebyl naplněn požadavek nepoctivého záměru; podstatou je „zatajení“ pohledávky v insolvenčním řízení. Přestože se i insolvenční správce (který zastupuje zájmy věřitelů) vyjádřil v tom smyslu, že v insolvenční praxi je běžné, že návrh sestavuje jiná osoba a že jsou v průběhu řízení, respektive do okamžiku zjištění úpadku, pohledávky doplňovány a upřesňovány, insolvenční soud mu za pravdu nedal. Dále insolvenční správce zdůraznil, že věřitel T porušil zásadu *vigilantibus iura scripta sunt* a pohledávku nepřihlásil (s návrhem na zrušení oddlužení ji „uplatnil“ až po několika letech). Kdyby věřitel T dbal ochrany svých práv, mohl by pohledávku přihlásit.

[26] Podle judikatury např. usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. MSPH 93 INS 1923/2008, 3 VSPH 463/2010 (jde o usnesení ze dne 5. srpna 2010) při zkoumání nepoctivého záměru dlužníka, je nutné vycházet z celkového obrazu o něm a také zkoumat insolvenční návrh (řízení) jako celek. „Stanovuje obligatorní požadavek zdůvodnit, čím byli věřitelé poškozeni“, aby bylo možné přijmout toto závažné rozhodnutí (míněno rozhodnutí o zrušení oddlužení), což v dané věci dostatečně zdůvodněno nebylo.

[27] Insolvenční soud postupoval při posuzování věci značně formalisticky, nespravedlivě a bez ohledu na zájmy ostatních věřitelů. Zákaz přepjatého formalismu je přitom imanentní součástí doktríny Ústavního soudu stanovující předpoklady výkonu spravedlnosti a spravedlivého procesu jako takového K tomu např. „III ÚS 351/04“ (jde o náleží Ústavního soudu ze dne 24. listopadu 2004, sp. zn. III ÚS 351/04, uveřejněný pod číslem 178/2004 Sbírký nálezů a usnesení Ústavního soudu), „III. ÚS 501/04“ (jde o náleží Ústavního soudu ze dne 3. března 2005, sp. zn. III. ÚS 501/04, uveřejněný pod číslem 42/2005 Sbírký nálezů a usnesení Ústavního soudu) nebo „II. ÚS 2221/07“ (jde o náleží Ústavního soudu ze dne 19. března 2008, sp. zn. II. ÚS 2221/07, uveřejněný pod číslem 58/2008 Sbírký nálezů a usnesení Ústavního soudu). Dal tím přednost (míněno insolvenční soud) laxnosti věřitele T, který nedbal zásady ochrany svých práv. Kdyby dlužníci skutečně chtěli pohledávku „zatajit“, insolvenční správce by o její existenci nebyl rovněž vyrozuměn. Není tedy pravdou, že tato skutečnost nemá právní význam.

[28] Ze zpráv insolvenčního správce vyplývá, že dlužníci poctivě plní plán oddlužení a například v březnu roku 2015 byl předpoklad míry uspokojení 47,44 %. Rovněž je nutno zdůraznit, že judikatura odmítá zrušení oddlužení z důvodu momentálního zhoršení platebního postavení dlužníka. K takovému zhoršení nedošlo.

[29] Internetová doména je pak natolik marginálním majetkem, že nemůže být relevantním důvodem pro zrušení oddlužení (jde o vlastnictví s hodnotou pouhých 120 Kč).

[30] K obchodnímu podílu již dlužník uvedl, že měl za to, že společnost (společnost P), která je ztrátová či s minimálním ziskem, by jednou mohla být zdrojem příjmu, který by následně použil na úhradu svých dluhů, což si soud může ověřit z přiložených daňových přiznání.

[31] Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 29. září 2017) se podává z bodu 2., článku II, části první zákona č. [296/2017](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb.,

občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

[32] Dovolání v dané věci je přípustné podle § 237 o. s. ř., když pro daný případ neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání podle § 237 o. s. ř., vypočtených v § 238 o. s. ř. když v posouzení dovoláním otevřených právních otázek jde o věc zčásti dovolacím soudem nezodpovězenou.

[33] Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto - v hranicích právních otázek vymezených dovoláním - zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolateli, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

[34] Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

[35] Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází. Podle obsahu insolvenčního spisu (jak z něj vyšly oba soudy) lze průběh insolvenčního řízení shrnout ve skutkové rovině následovně:

1/ Dlužníci podali 10. února 2014 u insolvenčního soudu insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení manželů, v němž současně (ve shodě s formulářovou podobou podání) podrobně vypsalí své závazky (dluhy) a svůj majetek. Ve výčtu závazků (dluhů) nebyl uveden závazek (dluh) ve výši 1.500.000 Kč vůči věřiteli B. B. (respektive vůči věřiteli T). Ve výčtu majetku dlužníků nebyl uveden obchodní podíl dlužníka ve společnosti P, ani údaj o tom, že dlužník je majitelem (vlastníkem) jedné internetové domény.

2/ K insolvenčnímu návrhu připojili dlužníci seznam svého majetku a seznam svých závazků (dluhů) [A-4]. Oba seznamy jsou datovány 10. února 2014 a oba jsou opatřeny výslovným prohlášením dlužníků o správnosti a úplnosti seznamů, opatřeným vlastnoručními podpisy dlužníků. V seznamu závazků (dluhů) nebyl uveden závazek (dluh) ve výši 1.500.000 Kč vůči věřiteli B. B. (respektive vůči věřiteli T). V seznamu majetku dlužníků nebyl uveden obchodní podíl dlužníka ve společnosti P, ani údaj o tom, že dlužník je majitelem (vlastníkem) jedné internetové domény.

3/ Usnesením ze dne 11. března 2014 (zveřejněným v insolvenčním rejstříku téhož dne), č. j. KSPH 61 INS XY, insolvenční soud mimo jiné zjistil úpadek dlužníků (bod I. výroku), povolil řešení úpadku oddlužením (bod II. výroku) a insolvenčním správcem dlužníků ustanovil Ing. Jiřího Krejčířika (bod III. výroku).

4/ Podáním datovaným 29. května 2014, doručeným insolvenčnímu soudu 30. května 2014 a zveřejněným v insolvenčním rejstříku 3. června 2014 (B-3) předložil insolvenční správce insolvenčnímu soudu soupis majetkové podstaty dlužníků, který nezahrnoval obchodní podíl dlužníka ve společnosti P ani internetovou doménu, a zprávu o své dosavadní činnosti.

5/ Věřitel T nepřihlásil pohledávku do insolvenčního řízení v propadné lhůtě určené rozhodnutím o úpadku.

6/ Na (první) schůzi věřitelů, jež se konala 20. června 2014 bezprostředně po skončení přezkumného jednání, přednesl insolvenční správce zprávu o své dosavadní činnosti a o majetkové podstatě dlužníků a uvedl, že mu nejsou známy žádné skutečnosti, které by jinak odůvodňovaly zamítnutí návrhu na povolení oddlužení, takže souhlasí se schválením oddlužení i s jeho (dlužníky) požadovanou formou (splátkový kalendář). Přítomní dlužníci v rámci vyjádření ke své finanční situaci neuvedli ničeho ani o obchodním podílu dlužníka ve společnosti P ani o internetové doméně.

7/ Usnesením ze dne 26. srpna 2014 (zveřejněným v insolvenčním rejstříku 27. srpna 2014), č. j. KSPH 61 INS XY, ve znění opravného usnesení ze dne 16. října 2014 (zveřejněného v insolvenčním rejstříku 17. října 2014), č. j. KSPH 61 INS XY, insolvenční soud mimo jiné schválil oddlužení dlužníků plněním splátkového kalendáře (bod I. výroku), vycházející z toho, že v řízení nevyšly najevo

žádné skutečnosti, které by schválení bránily, jakož i z předpokladu, že 17 přihlášených nezajištěných věřitelů s pohledávkami ve výši 5.012.143,89 Kč bude uspokojeno z 32,53 % z postižitelné části mzdy dlužníků z jejich pracovních poměrů a dále z darovací smlouvy uzavřené s J. P., jenž se zavázal plnit měsíčně pro účely oddlužení částku 9.000 Kč.

8/ Podáním datovaným 17. listopadu 2014, doručeným insolvenčnímu soudu 3. prosince 2014 (zveřejněným v insolvenčním rejstříku téhož dne), poukázal věřitel T na to, že dlužníci neuvedli v seznamu závazků závazek (dluh) ve výši 1.500.000 Kč vůči věřiteli B. B. (který věřitel T nabyl od věřitele B. B. smlouvou o postoupení pohledávky ze dne 24. února 2014), uznaný dlužníkem písemně 16. srpna 2013, dovozuje odtud nepoctivý záměr dlužníků.

9/ Dlužník dne 16. srpna 2013 písemně uznal co do důvodu a výše dluh ze smlouvy o půjčce ze dne 25. listopadu 2009 ve výši 1.500.000 Kč vůči věřiteli B. B. (B-56).

10/ Při jednání, jež se za účasti dlužníků konalo u insolvenčního soudu 10. listopadu 2015 (B-54), dlužník uvedl, že „firmu“ (společnost P) převedl na syna tak, že z něj udělal jednatele a k dotazu, proč se o obchodním podílu ve společnosti P dosud nezmiňoval, uvedl, že vzhledem k tomu, že společnost byla „v mínusu“ tak učinit nemusí. K dotazu ohledně pohledávky společnosti T dlužník uvedl, že B. B. zná dlouhá léta, že mu dlužil 1.650.000 Kč, z čehož zbyl dluh 1.500.000 Kč, že o věřiteli T se dozvěděl někdy v únoru 2014, kdy mu tento věřitel sdělil, že mu B. B. postoupil pohledávku. K dotazu proč nebyla pohledávka uvedena v seznamu závazků, dlužník tamtéž uvedl, že tehdy nic nezatajoval, že insolvenční návrh zpracovával pan K., jemuž důvěřoval a jemuž poslal svůj seznam závazků, a že existenci závazku sdělil též insolvenčnímu správci.

11/ Na důkaz pravdivosti tvrzení o důvodu vynechání pohledávky věřitele B. B. (respektive věřitele T) ze seznamu závazků, předložil dlužník insolvenčnímu soudu e-mailovou korespondenci s insolvenčním správcem (B-55) zahrnující i seznam závazků datovaný 10. února 2014, jenž se od seznamu závazků předloženého s insolvenčním návrhem liší obsahově tím, že není opatřen podpisy dlužníků a že je v něm uvedena i pohledávka věřitele B. B. ve výši 1.500.000 Kč.

12/ Ke dni rozhodnutí obou soudů byl jako jediný společník (se 100% podílem) a jednatel společnosti P zapsán v obchodním rejstříku dlužník.

[36] Pro další úvahy Nejvyššího soudu jsou rozhodná následující ustanovení občanského zákoníku a insolvenčního zákona:

§ 6 (o. z.)

(1) Každý má povinnost jednat v právním styku poctivě.

(2) Nikdo nesmí těžit ze svého nepoctivého nebo protiprávního činu. Nikdo nesmí těžit ani z protiprávního stavu, který vyvolal nebo nad kterým má kontrolu.

§ 5 (insolvenčního zákona)

Zásady insolvenčního řízení

Insolvenční řízení spočívá zejména na těchto zásadách:

a/ insolvenční řízení musí být vedeno tak, aby žádný z účastníků nebyl nespravedlivě poškozen nebo nedovoleně zvýhodněn a aby se dosáhlo rychlého, hospodárného a co nejvyššího uspokojení věřitelů;

b/ věřitelé, kteří mají podle tohoto zákona zásadně stejné nebo obdobné postavení, mají v insolvenčním řízení rovné možnosti;

c/ nestanoví-li tento zákon jinak, nelze práva věřitele nabytá v dobré víře před zahájením insolvenčního řízení omezit rozhodnutím insolvenčního soudu ani postupem insolvenčního správce;

d/ věřitelé jsou povinni zdržet se jednání, směřujícího k uspokojení jejich pohledávek mimo insolvenční řízení, ledaže to dovoluje zákon.

§ 104 (insolvenčního zákona)

(1) Podá-li insolvenční návrh dlužník, je povinen k němu připojit

a/ seznam svého majetku včetně svých pohledávek s uvedením svých dlužníků (dále jen „seznam majetku“),

b) seznam svých závazků s uvedením svých věřitelů (dále jen „seznam závazků“),

c) seznam svých zaměstnanců,

d) listiny, které dokládají úpadek nebo hrozící úpadek.

(2) V seznamu majetku je dlužník povinen označit jednotlivě svůj majetek, včetně pohledávek. U pohledávek stručně uvede skutečnosti, na kterých se zakládají, a uvede jejich výši; výslovně se dále vyjádří k jejich dobytosti. U majetku, včetně pohledávek, o kterých probíhá soudní nebo jiné řízení, nebo ohledně nichž již bylo příslušným orgánem rozhodnuto, dlužník tato řízení (rozhodnutí) označí.

(3) V seznamu závazků je dlužník povinen jako své věřitele označit všechny osoby, o kterých je mu známo, že vůči němu mají pohledávky nebo jiná majetková práva, nebo které vůči němu pohledávky nebo jiná majetková práva uplatňují. Jsou-li věřiteli dlužníka osoby dlužníkovi blízké nebo osoby, které tvoří s dlužníkem koncern, musí dlužník tyto skutečnosti výslovně uvést. Dlužník v seznamu závazků uvede údaj o výši a splatnosti jednotlivých závazků a stručně uvede, které z pohledávek svých věřitelů popírá co do důvodu nebo co do výše a proč. Má-li dlužník věřitele, o kterých je mu známo, že proti němu mají právo na uspokojení ze zajištění, nebo kteří toto právo proti němu uplatňují, uvede je odděleně. U pohledávek těchto věřitelů dále označí věci, práva, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty, u kterých se uplatňuje uspokojení ze zajištění, včetně údaje o tom, které movité věci se nacházejí v držení věřitele nebo třetí osoby, dále označení druhu zajištění a důvodu jeho vzniku. Dále dlužník uvede, zda a v jakém rozsahu právo na uspokojení ze zajištění popírá a proč.

(4) Nemá-li dlužník žádné zaměstnance nebo žádné dlužníky, uvede to v seznamech výslovně. Pro označení osob v seznamech platí § 103 odst. 1 obdobně. Předložené seznamy musí dlužník podepsat a výslovně v nich uvést, že jsou správné a úplné.

§ 394a (insolvenčního zákona)

Společný návrh manželů na povolení oddlužení

(1) Manželé, z nichž každý samostatně je osobou oprávněnou podat návrh na povolení oddlužení, mohou tento návrh podat společně. Pro posouzení, zda jde o osoby oprávněné podat společný návrh manželů na povolení oddlužení, je rozhodné, zda jde o manžele ke dni, kdy takový návrh dojde insolvenčnímu soudu.

(2) Společný návrh manželů na povolení oddlužení musí obsahovat výslovné prohlášení obou manželů, že souhlasí s tím, aby všechny jejich majetek byl pro účely schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty považován za majetek ve společném jmění manželů; podpisy obou manželů u tohoto prohlášení musí být úředně ověřeny.

(3) Manželé, kteří podali společný návrh na povolení oddlužení, mají po dobu trvání insolvenčního řízení o tomto návrhu a po dobu trvání účinků oddlužení postavení nerozlučných společníků a považují se za jednoho dlužníka.

§ 395 (insolvenčního zákona)

(1) Insolvenční soud zamítne návrh na povolení oddlužení, jestliže se zřetelem ke všem okolnostem lze důvodně předpokládat,

a/ že jím je sledován nepoctivý záměr, nebo

b/ že hodnota plnění, které by při oddlužení obdrželi nezajištění věřitelé, bude nižší než 30 % jejich pohledávek, ledaže tito věřitelé s nižším plněním souhlasí.

(2) Insolvenční soud zamítne návrh na povolení oddlužení i tehdy, jestliže dosavadní výsledky řízení dokládají lehkomyšlný nebo nedbalý přístup dlužníka k plnění povinností v insolvenčním řízení.

(3) Rozhodnutí o zamítnutí návrhu na povolení oddlužení se doručuje dlužníku, osobě, která návrh

podala, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru. Odvolání proti němu může podat pouze osoba, která návrh podala.

§ 405 (insolvenčního zákona)

(1) Insolvenční soud oddlužení neschválí, jestliže v průběhu insolvenčního řízení vyšly najevo skutečnosti, které by jinak odůvodňovaly odmítnutí nebo zamítnutí návrhu na povolení oddlužení.

(2) Jestliže insolvenční soud oddlužení neschválí, rozhodne současně o způsobu řešení dlužníkovra úpadku konkursem.

(3) Rozhodnutí, jímž oddlužení neschválí, doručí insolvenční soud zvlášť dlužníku, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru. Odvolání proti tomuto rozhodnutí může podat pouze dlužník.

§ 418 (insolvenčního zákona)

(1) Insolvenční soud schválené oddlužení zruší a současně rozhodne o způsobu řešení dlužníkovra úpadku konkursem, jestliže

a/ dlužník neplní podstatné povinnosti podle schváleného způsobu oddlužení, nebo

b/ se ukáže, že podstatnou část splátkového kalendáře nebude možné splnit, nebo

c/ v důsledku zaviněného jednání vznikl dlužníku po schválení oddlužení peněžitý závazek po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti, anebo

d/ to navrhne dlužník.

(2) Má se za to, že dlužník zavinil vznik peněžitého závazku podle odstavce 1 písm. c/, byl-li k jeho vymožení vůči dlužníku nařízen výkon rozhodnutí nebo exekuce.

(3) Insolvenční soud schválené oddlužení zruší a současně rozhodne o způsobu řešení dlužníkovra úpadku konkursem také tehdy, vyjdou-li po schválení oddlužení najevo okolnosti, na jejichž základě lze důvodně předpokládat, že oddlužením je sledován nepoctivý záměr.

(4) Rozhodnutí podle odstavce 1 a 3 může insolvenční soud vydat, jen dokud nevezme na vědomí splnění oddlužení. Učiní tak po jednání, ke kterému předvolá dlužníka, insolvenčního správce, věřitelský výbor a věřitele, který zrušení oddlužení navrhl. Rozhodnutí podle odstavce 1 písm. a/ až c/ může insolvenční soud vydat i bez návrhu.

(5) Proti rozhodnutí podle odstavce 1 a 3 mohou podat odvolání pouze osoby uvedené v odstavci 4. V této podobě, pro věc rozhodné, platila citovaná ustanovení občanského zákoníku a insolvenčního zákona již v době zahájení insolvenčního řízení na majetek dlužníků a do vydání napadeného rozhodnutí nedoznala změn.

[37] Úvodem Nejvyšší soud uvádí, že přes dílčí nepřesnosti (srov. v odstavci [20] výše argumentaci k retroaktivnímu působení § 6 o. z. opírající se o § 3030 o. z., kterou vyvracejí závěry formulované v rozsudku Nejvyššího ze soudu dne 16. června 2015, sp. zn. 21 Cdo 3612/2014, uveřejněném pod číslem 4/2016 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, a která je navíc [vzhledem k tomu, že všechny události rozhodné pro posouzení poctivosti záměru dlužníků nastaly po 1. lednu 2014] zbytečná) lze s dovolateli souhlasit v tom, že zásada poctivosti je jednou ze základních zásad soukromého práva a jako taková se prosazuje (v těch normách insolvenčního práva, jež nemají veřejnoprávní povahu) i na poli práva insolvenčního. Pro výsledek dovolacího řízení v této věci však shledává Nejvyšší soud právně bezvýznamnou argumentaci naznačující možná interpretační východiska úpravy obsažené v § 6 o. z. v situaci, kdy (jak zčásti připouštějí sami dovolatelé prostřednictvím argumentace shrnuté výše v odstavcích [21] a [22]) otázka poctivosti záměru dlužníka při oddlužení je pozitivní právní úpravou (insolvenčním zákonem) budována na zčásti jiných základech (odchylných, jejichž povaha bude dále rozebrána) a kdy interpretace jednotlivých ustanovení insolvenčního zákona je přednostně (před případnými obecnými zásadami soukromého práva vyjádřenými v občanském zákoníku) poměřována základními zásadami insolvenčního řízení vyjádřenými zejména v ustanovení § 5 insolvenčního zákona. Tomu odpovídá i poměrně bohatá

(ustálená) judikatura Nejvyššího soudu k poctivosti záměru dlužníka při oddlužení. Jakkoli se část této judikatury váže k insolvenčnímu zákonu ve znění účinném do 31. prosince 2013, tedy k době, kdy ustanovení § 395 odst. 3 insolvenčního zákona obsahovalo (jak přiléhavě poznamenávají i dovolatelé) příkladný výčet okolností, z nichž bylo lze usuzovat na nepoctivý záměr dlužníka, na uplatnitelnosti závěrů obsažených v dále citovaných rozhodnutích to nic nemění (srov. shodně např. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. června 2016, sen. zn. 29 NSČR 98/2015, nebo důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 2016, sen. zn. 29 NSČR 153/2016, uveřejněného pod číslem 64/2018 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek). Jde především o tyto závěry:

[38] Vyjde-li po schválení oddlužení najevo, že dlužník navrženým oddlužením sledoval nepoctivý záměr, je to důvodem ke zrušení schváleného oddlužení podle § 418 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona [usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. dubna 2013, sen. zn. 29 NSČR 45/2010, uveřejněné pod číslem 86/2013 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 86/2013“)].

[39] Povinnost dlužníka sledovat navrženým oddlužením ve smyslu § 395 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona poctivý záměr trvá po celou dobu oddlužení (i po schválení oddlužení); po celou tuto dobu je poctivost dlužníkovy záměru při oddlužení povinen zkoumat insolvenční soud a reagovat (z úřední povinnosti) na skutečnosti, z nichž se podává, že dlužník nesledoval oddlužením poctivý záměr, jakmile vyjdou v insolvenčním řízení najevo (R 86/2013).

[40] Zásada „poctivosti“ dlužníka v oddlužení se prosadí bez ohledu na to, zda jde o oddlužení plněním splátkového kalendáře nebo zpeněžením majetkové podstaty, respektive bez ohledu na to, zda věřitelé nebo insolvenční soud rozhodli o jiném způsobu oddlužení, než navrhoval dlužník usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. února 2018, sen. zn. 29 NSČR 19/2017 (ústavní stížnost proti tomuto usnesení odmítl Ústavní soud usnesením ze dne 31. srpna 2018, sp. zn. IV. ÚS 1693/18).

[41] Ustanovení § 395 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona patří k právním normám s relativně neurčitou hypotézou, to jest k právním normám, jejichž hypotéza není stanovena přímo právním předpisem a které tak přenechávají soudu, aby podle svého uvážení v každém jednotlivém případě vymezil sám hypotézu právní normy ze širokého, předem neomezeného okruhu okolností. Závěr, že dlužník sleduje podáním návrhu na povolení oddlužení nepoctivý záměr, tak bude závislý vždy na posouzení konkrétních okolností, jež vyjdou najevo v rámci daného insolvenčního řízení usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. července 2011, sen. zn. 29 NSČR 14/2009, uveřejněné pod číslem 14/2012 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 14/2012“).

[42] Zjistí-li insolvenční soud za doby trvání oddlužení skutečnosti, které jsou důvodem pro rozhodnutí dle § 418 insolvenčního zákona, měl by oddlužení zrušit a na majetek dlužníka prohlásit konkurs. I když tak neučiní, nebrání mu to v tom, aby při rozhodování o přiznání osvobození od zbytku dluhů podle § 414 insolvenčního zákona znovu posuzoval, zda dlužník splnil řádně a včas všechny povinnosti podle schváleného způsobu oddlužení. Jak Nejvyšší soud zdůraznil již v R 86/2013, dlužník je povinen chovat se poctivě a vyhnout se lehkomyšlnému a nedbalému plnění svých povinností po celou dobu trvání insolvenčního řízení. Tomu odpovídá povinnost insolvenčního soudu po dobu trvání oddlužení a následně i ve fázi, kdy rozhoduje o tom, zda dlužníku přizná osvobození od zbytku dluhů, zajistit, aby účastníci insolvenčního řízení nebyli takovým nepoctivým, lehkomyšlným nebo nedbalým konáním dlužníka nespravedlivě poškozeni nebo nedovoleně zvýhodněni (§ 5 písm. a/ insolvenčního zákona) usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. září 2017, sen. zn. 29 NSČR 97/2015, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. ledna 2018, sen. zn. 29 NSČR 2/2018.

[43] Ustanovení § 418 insolvenčního zákona ve znění účinném do 31. prosince 2013 neobsahovalo výslovně skutkovou podstatu promítnutou s účinností od 1. ledna 2014 v jeho odstavci 3, z R 86/2013 se nicméně podává, že do 31. prosince 2013 byly skutečnosti obsažené nyní v § 418 odst. 3

insolvenčního zákona důvodem pro přeměnu oddlužení v konkurs podle § 418 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona.

[44] Jak se rovněž podává již z R 86/2013, insolvenční soud je povinen zkoumat (z úřední povinnosti, podle toho, co vyšlo v řízení najevo) poctivost dlužníkových záměrů a jeho případný lehkomyšlný nebo nedbalý přístup k plnění povinností v insolvenčním řízení:

- 1/ při povolení oddlužení (§ 395 odst. 1 písm. a/, odst. 2),
- 2/ při schválení oddlužení (§ 405 odst. 1 insolvenčního zákona),
- 3/ v průběhu schváleného oddlužení (§ 418 odst. 1 písm. a/, odst. 3 insolvenčního zákona),
- 4/ po splnění oddlužení, při rozhodování o přiznání osvobození od placení zbytku dluhů (§ 414 odst. 1 insolvenčního zákona).

[45] Již z důvodů usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. září 2010, sen. zn. 29 NSČR 6/2008, uveřejněného pod číslem 61/2011 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, jakož i usnesení ze dne 26. října 2010, sen. zn. 29 NSČR 16/2010, uveřejněného pod číslem 79/2011 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, se přitom podává, že pro řešení otázky, zda důvody obsažené v § 395 insolvenčního zákona mají být uplatněny (jen či již) při posouzení „přípustnosti“ oddlužení (pro zamítnutí návrhu na povolení oddlužení) nebo (až) při posouzení jeho „věcné opodstatněnosti“ (pro neschválení oddlužení), není určující časové hledisko, tedy to, že (jak se podává z dikce § 405 odst. 1 insolvenčního zákona) skutečnosti, které by jinak odůvodňovaly zamítnutí návrhu na povolení oddlužení, vyšly najevo (až) v průběhu insolvenčního řízení (po povolení oddlužení). Podstatná je naopak kvalita posouzení zákonných kritérií v jednotlivých fázích oddlužení, tedy to, zda je v možnostech insolvenčního soudu příslušné skutečnosti prověřit (jejich existenci zjistit nebo vyloučit) v jednotlivých fázích oddlužení. Tyto závěry se beze zbytku uplatní nejen pro rozhodování o povolení oddlužení na straně jedné (§ 395 insolvenčního zákona) a o jeho schválení na straně druhé (§ 405 odst. 1 insolvenčního zákona), nýbrž také pro rozhodování o zrušení schváleného oddlužení (§ 418 insolvenčního zákona) nebo pro rozhodování o přiznání osvobození od placení zbytku dluhů (§ 414 insolvenčního zákona) na straně jedné a pro rozhodování o schválení oddlužení na straně druhé (§ 405 odst. 1 insolvenčního zákona).

[46] Na výše uvedeném judikatorním základě Nejvyšší soud poznamenává, že insolvenční zákon postihuje ve všech fázích rozhodování o oddlužení jednak jednání dlužníka (proti insolvenčním pravidlům) ve formě nedbalosti (slovy § 395 odst. 2 insolvenčního zákona „lehkomyšlný nebo nedbalý přístup dlužníka k plnění povinností v insolvenčním řízení“), anebo ve formě úmyslu (dikcí § 395 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona nepoctivého „záměru“).

[47] Závěr insolvenčního soudu, že „dosavadní výsledky řízení dokládají lehkomyšlný nebo nedbalý přístup dlužníka k plnění povinností v insolvenčním řízení“ je nejen důvodem pro zamítnutí návrhu na povolení oddlužení (§ 395 odst. 2 insolvenčního zákona) nebo pro neschválení oddlužení (§ 405 odst. 1 insolvenčního zákona), nýbrž (v případě „nedbalého“ přístupu dlužníka k plnění povinností v insolvenčním řízení) i důvodem pro nepřiznání osvobození od placení zbytku dluhů (§ 414 odst. 1 insolvenčního zákona), nebo (v případě nedbalého přístupu dlužníka k plnění „podstatných“ povinností v insolvenčním řízení) pro zrušení schváleného oddlužení (§ 418 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona, R 86/2013) [po dobu trvání účinků schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře jsou těmito podstatnými povinnostmi především povinnosti vypočtené v § 412 odst. 1 insolvenčního zákona].

[48] Ve všech situacích, v nichž se insolvenční soud zabývá (má zabývat) tím, zda oddlužením je sledován nepoctivý záměr (§ 395 odst. 1 písm. a/, § 405 odst. 1, § 414 odst. 1, § 418 odst. 3 insolvenčního zákona) [v případě dle § 414 odst. 1 insolvenčního zákona již spíše, zda jím „byl“ sledován nepoctivý záměr], vychází z „okolností“ (terminologií § 405 odst. 1 insolvenčního zákona

pak „skutečností“), na jejichž základě lze závěr, že oddlužením je sledován nepoctivý záměr „důvodně předpokládat“. „Důvodným předpokladem“ není „jistota“ o tom, že dlužník oddlužením sleduje nepoctivý záměr. Nejde o to nepoctivý „záměr“ dlužníku prokázat, nýbrž o to, že zjištěné (v řízení najevo vyšlé) okolnosti (skutečnosti) odůvodňují „předpoklad“, že dlužník takový (nepoctivý) záměr má (v rozhodné době měl).

[49] Judikatura Nejvyššího soudu již tako pojmenovala některé (typové) okolnosti (skutečnosti) na jejichž základě lze důvodně předpokládat, že oddlužením je sledován nepoctivý záměr. Jde o následující závěry:

[50] Z toho, že dlužník v seznamu závazků zamlčel své zahraniční věřitele a že v seznamu svého majetku neoznačil majetek tvořený podíly v zahraničních společnostech, lze usuzovat na nepoctivý záměr dlužníka při oddlužení (R 86/2013).

[51] Neuvede-li dlužník v seznamu svého majetku podstatnou část svého majetku, je to podkladem pro závěr, že dosavadní výsledky řízení dokládají lehkomyšlný nebo nedbalý přístup dlužníka k plnění povinností v insolvenčním řízení. Kdyby se prokázalo, že se tak stalo úmyslně, bylo by již na tomto základě možné důvodně předpokládat, že dlužník sleduje podáním návrhu na oddlužení nepoctivý záměr (§ 395 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona) [usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. června 2015, sen. zn. 29 NSČR 47/2013, uveřejněné pod číslem 24/2016 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 24/2016“)].

[52] V tom, že si dlužník případně nechal před zahájením insolvenčního řízení poskytovat neúplné, nepřesné nebo nesprávné rady o povinnostech, které v oddlužení (a obecně v insolvenčním řízení) má, od osoby (nebo osob), která jej v insolvenčním řízení v žádné jeho fázi (byť jen pro účely sepisu a podání insolvenčního návrhu spojeného s návrhem na povolení oddlužení) nezastupovala, nelze spatřovat okolnost, jež by mohla zvrátit závěr, že povinnost předložit seznam majetku splnil dlužník v insolvenčním řízení nedbale závěr, že dlužník nezavinil neúplnost seznamu majetku co do neuvedení podstatné části svého majetku (nemovitosti), odtud neplyne (R 24/2016).

[53] Pro poměry dané věci pak odtud především plyne, že to, že dlužníci neuvedli v seznamu svého majetku, který stvrdili zákonem požadovaným výslovným a vlastnoručně podepsaným prohlášením o správnosti a úplnosti (§ 104 odst. 4 věta druhá insolvenčního zákona), obchodní podíl dlužníka ve společnosti P, samo o sobě dokládá jejich nedbalý přístup k plnění povinností v insolvenčním řízení (R 24/2016). Nedbalý přístup dlužníků k plnění povinností v insolvenčním řízení zakládá sama o sobě rovněž skutečnost, že v seznamu závazků, který opět stvrdili zákonem požadovaným výslovným a vlastnoručně podepsaným prohlášením o správnosti a úplnosti (§ 104 odst. 4 věta druhá insolvenčního zákona) neuvedli rozsahem (v poměru k ostatním dluhům) významný závazek (dluh) vůči věřiteli T (dříve věřitel B. B.). Ve vztahu k závazku (dluhu) věřitele T pak nejde o nedbalost omluvitelnou (prominutelnou) poukazem na to, že seznamy pro dlužníky zpracovávala třetí osoba (srov. R 24/2016). Uvedení nepravdivých nebo hrubě zkreslených údajů při plnění zákonné povinnosti učinit prohlášení o majetku je sankcionováno i normami práva trestního (srov. § 227 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku) a požadavek, aby dlužník seznamy uvedené v § 104 odst. 1 insolvenčního zákona podepsal a výslovně v nich uvedl, že jsou správné a úplné (§ 104 odst. 4 insolvenčního zákona), směřuje právě proti tomu, aby zkreslené, nepravdivé nebo neúplné údaje uvedené dlužníkem v takových seznamech byly následně omlouvány tím, že seznamy za dlužníka vyplňoval někdo jiný (a on je „pouze“ podepsal).

[54] Otázkou k vypořádání zůstává, zda pro poměry dané věci je příslušný závěr odvolacího soudu, že byl důvod zrušit oddlužení dle § 418 odst. 3 insolvenčního zákona, tedy proto, že po schválení oddlužení vyšly najevo okolnosti, na jejichž základě lze „důvodně předpokládat“, že oddlužením je

sledován nepoctivý „záměr“.

[55] Jakkoli lze každé z pochybení popsaných výše jednotlivě bez dalších indicií o úmyslu (záměru) hodnotit jako „nedbalost“ (srov. opět i R 24/2016), jak dokládá judikatura Nejvyššího soudu (srov. R 86/2013), souhrnné hodnocení těchto jednotlivých „nedbalostí“ může založit (i ve spojení s dalším chováním dlužníka v průběhu insolvenčního řízení) „důvodný předpoklad“ insolvenčního soudu, že oddlužením je sledován nepoctivý „záměr“. V dané věci dlužníci od 10. února 2014 (kdy neúplné seznamy podepsali) do 3. prosince 2014 (kdy byl v insolvenčním rejstříku zveřejněn podnět věřitele T) sami nevyvinuli žádnou aktivitu k „opravě“ seznamu závazků a absence údaje o obchodním podílu dlužníka ve společnosti P vyšla (dokonce) najevo až při prošetřování podnětu věřitele T při jednání insolvenčního soudu, jež se konalo 10. listopadu 2015, ačkoli ke svým majetkovým poměrům se dlužníci mohli (měli) vyjádřit např. již (první) schůzi věřitelů, jež se konala 20. června 2014. Seznam závazků datovaný 10. února 2014, který dlužník předložil insolvenčnímu soudu na důkaz pravdivosti tvrzení o důvodu vynechání pohledávky věřitele T, respektive věřitele B. B. (odstavec [35] bod 11/), jen posiluje důvody pro zrušení oddlužení, když potvrzuje vědomost dlužníků o závazku vůči věřiteli T (respektive věřiteli B. B.) přímo ke dni, kdy potvrdili správnost a úplnost seznamu závazků, z něž byl tento závazek (dluh) vynechán. I v mezích přípustné diskrece (srov. R 14/2012) tak nelze ničeho vytknout ani závěru odvolacího soudu, že byl důvod zrušit oddlužení dle § 418 odst. 3 insolvenčního zákona. To je ostatně též v souladu s judikatorním závěrem, podle kterého soudy při rozhodování, zda přeměnit oddlužení v konkurs, nemají spekulovat o tom, jak by se věřitelé rozhodli, kdyby měli informace o té části dlužníkovy majetku, který jim dlužník před rozhodnutím o schválení oddlužení zamlčel v důsledku své lehkomyšlnosti, nedbalosti nebo dokonce nepoctivosti; podstatné je, že dlužník věřitele práva volby zbavil (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. ledna 2018, sen. zn. 29 NSČR 55/2017).

[56] Pro účely posouzení, zda byl důvod přeměnit oddlužení v konkurs, je pak právně bezvýznamná argumentace spočívající v poukazu na to, že věřitel T porušil zásadu „vigilantibus iura scripta sunt“ (bdělým náleží práva), a pohledávku nepřihlásil do insolvenčního řízení. To, že věřitel nepřihlásí pohledávku do insolvenčního řízení v určené propadné lhůtě, má pro něj nepříznivý důsledek spočívající v tom, že ji v průběhu insolvenčního řízení nebude moci uspokojit z dlužníkovy majetku (jeho majetkové podstaty) a že při sanačním způsobu řešení dlužníkovy úpadku oddlužením bude případně nucen strpět, že účinky dlužníku přiznaného osvobození od placení zbytku dluhů se budou vztahovat i na tuto jeho pohledávku (srov. § 414 odst. 2 insolvenčního zákona). Na tom, že neuvedení takové (dlužníku známé) pohledávky v seznamu závazků dokládá lehkomyšlný nebo nedbalý přístup dlužníka k plnění povinností v insolvenčním řízení a že může případně jít o skutečnost, na jejímž základě lze (ve spojení s dalšími okolnostmi) „důvodně předpokládat“, že oddlužením je sledován nepoctivý „záměr“, však toto věřitelovo opomenutí nic nemění.

[57] Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání zamítl (§ 243d písm. a/ o. s. ř.).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Bezplatná obhajoba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Omezení vlastnického práva veřejným prostranstvím a bezdůvodné obohacení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Opomenuté vyjádření účastníka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)

- [Služební poměr](#)
- [Svéprávnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Určitost sankcionované povinnosti](#)
- [Pohledávka](#)
- [Náhrada škody](#)
- [Náhrada škody](#)
- [Dražba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Insolvenční řízení a náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)